

Diplomitöö
473594

Stud. jur. Johan Tohvert.

matr. nr. 10856.

31. det. 42
355.

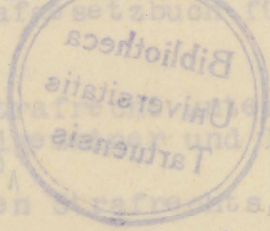
Prof. L. Leismentale
retenseerimisega
7.I.1943.

Leismentale
deventon
8.I.43.

Heement
1943.

V a r g u s

kehtivas kriminaalseadustikus.

A.A.
1797

Tartus, detsembris 1942.

Õigete ja õiguste õiguse
õiguse ja õiguse 13.1943.
õig. õiguse ja õiguse 1935.

Kasutatud kirjanduse loend.

1. Kriminaalseadustik RT.nr.56-1929 a.
2. Saarmann ja Matto, Kriminaalseadustik, kommenteeritud väljaanne, Tallinn 1937 a.
3. A. Jõeäär, Kriminaalseadustik, Tallinn 1929.
4. K. Matto, Kriminaalkohtupidamise seadustik, Tallinn 1934
5. Juriidiline ajakiri "Õigas" nr.9 ja 10 - 1935 a. ja nr.2-36.
6. Politseiasjanduse ja adm-õig.ajakiri "Eesti Politsei" nr.1-35
7. Gersbach/Zirpins, Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich Berlin 1941.
8. Hinüber/Tegtmeyer, Strafrecht unter Berücksichtigung des kommenden Rechts, Allgemeiner und Besonderer Teil, Leipzig *1941 ad. 1941*
9. Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, Dr. Franz v. Liszt, Berlin 1921.
10. Handwörterbuch der Kriminologie und der anderen strafrechtlichen Hilfswissenschaften. Berlin 1933.
11. J. v. Olshausen's Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Berlin 1927.
12. Foinitski, Kurs ugolovnago prava, Petrograd 1916.
13. Tagantsev, Ugolovnoe uloženie, Riga 1922.
14. Tagantsev, Uloženie o/ nakazaniyah ... Peterburg 1913.
15. RNS. Politseikooli tõlkes. *Rahukohtu Nuhlusseadus.*

S i s u k o r d.

§ 1. Üldmärkmeid.	lhk.4
§ 2. Varguse mõiste.....	lhk.5
§ 3. Varguse asend süütegude klassifikatsioonis ... "	17.
§ 4. Varguse liige ^{id} kehtivas kriminaalseadustikus .. "	19.
§ 5. Varguse klassifitseerimine subjekti järele ... "	22.
§ 6. Varguse klassifitseerimine varguse objekti järele	29.
§ 7. Varguse klassifitseerimine toimimise aja järele .	32.
§ 8. Varguse klassifitseerimine toimimise koha järele	33
§ 9. Varguse klassifitseerimine olukorra järele	34
§ 10. Lõppmärkmeid	35

1. peatükk.

S i s s e j u h a t u s.

§ 1. Üldmärkmeid.

Asudes käsitama vargust nii, nagu ta esineb kehtivas kriminaalseadustikus, selgub, et kerkivad üles mitmed küsimused millistest mõõdudest üldpilt jääks segaseks. Selliste küsimustena peab eeskätt lahendama küsimused:

1. mis on vargus? kas ta on süütegu ja kui ta on süütegu, siis missugused on ta tunnused, s.t. määrata varguse mõiste.

2. kui on selgubud, et vargus on süütegu ja on määratud ka selle mõiste, siis järgnevalt peab jõudma selgusele, mis-suguste süütegude liiki ta kuulub?

Eeltoodud küsimusi võib nimetada teatavas mõttes eelküsimusteks, milliste lahendamiseta on võimata saada ühtlast ja terviklikku pilti vargusest sellisena, nagu ta esineb kehtivas kriminaalseadustikus ja nagu seda vastav käsitlus peab andma.

On lahendatud eelküsimused, siis alles võib asuda küsimuse enese juurde. Küsimusest selgema pildi saamiseks tuleb see omakord vastavalt eritunnustele jagada üksikuteks osadeks ja need osad siis üksikult analüüsida.

ning võrdlusmaterjali saamiseks Reichs Strafgesetzbuch'i poole siis ei hakka mina käsitama süütegu kohta teisi definitsioone, vaid piirdun ainult eeltoodud legaaldefinitsiooni käsitlemisega

Süvenemad eeltoodud definitsiooni selgub, et süütegu on

§ 2. Varguse mõiste.

A. Süüteo mõiste kehtivas kriminaalseadustikus.

Kuni puuduvad algeliseimad teadmised varguse kohta, seni ei saa tähendatud küsimust otstarbekohaselt käsitada ja käsitus ei anna ka kuigi selget ülevaadet soovitud küsimusest.

Arvestades aprioorset asjaolu, et vargus kuulub süütegude hulka, siis peab eeskätt olema selge, mis on süütegu? Teades, et süütegu kuulub kriminaalõiguse valdkonda ja et süütegusid käsitab kriminaalseadustik, siis peab küsimuse lahendamiseks eeskätt pöörduma kehtiva kriminaalseadustiku juurde, et sealt otsida süüteo määritelu.

Kehtiv kriminaalseadustik (edaspidi märgitud KrS.) annabki legaaldefiniitsiooni süüteo kohta, mis on väljendatud KrS. § 1 järgmiselt: "Süüteks loetakse tegu, mis selle kordasaatmise ajal seadusega keelatud karistuse ähvardusel"¹. Üldteoreetiliselt kuulub see definitsioon formaalsete definitsioonide hulka. Et aga käesoleva töö ülesanneks on käsitada küsimust ainult kehtiva KrS. piirides ja ainult tarbekorral ajaloolise materjali saamiseks tuleb pöörduda kehtiva KrS. allikate poole ning võrdlusmaterjali saamiseks Reichs Strafgesetzbuch'i poole, siis ei hakka mina käsitama süüteo kohta teisi definitsioone, vaid piirdun ainult eeltoodud legaaldefiniitsiooni käsitlemisega.

Süvenenud eeltoodud definitsiooni selgub, et süütegu on seesugune tegu, mis on seadusega keelatud. Sellele lisaks nõuab definitsioon, et tegu peab olema just karistuse ähvardusel keelatud, sellega siis definitsiooni järele tegu, mis on küll keelatud seadusega, kuid keeld ei ole seotud karistuse ähvardusega ei ole süütegu. Edasi selgub sellest definitsioonist, et süütegu on seadusevastane tegu. Loogiliselt edasi argumenteerides leiame et süütegu on tahteline tegu, järjekult, et tegu oleks süütegu, siis peab see üldreeglina olema toimitud tahtlikult ja et tegu üldse oleks toimitud, siis peab olema ka tegija, kelle tahte väljenduseks ongi konkreetne tegu. Sellest järgneb edasi, et süütegu kui selline on objektiivne nähe.

Nagu eespool tähendatud, on käsiteldavast küsimusest selgema pildi saamiseks eeskätt tarvilik jälgida ka selle ajaloolist arengut, s.t. on tarvis selgitada, kas ka kehtiva KrS. allikates on antud süüteo legaaldefinitsioon ja kas see on identne eeltoodud definitsioonile?

Kehtiva KrS. otseseks allikaks on ex Vene 1903 a. KrS., mida edaspidi märgin UNS. UNS. § 1 annab täpselt sama definitsiooni, nagu see on toodud eespool, sest see on otsene tõlge UNS. definitsioonist, nagu see on väljendatud ka "Vabariigi Valitsuse poolt moodustatud kriminaalseadustiku ümbertöötamise komisjoni motiivides".² Küll on aga UNS.-le eelnenud ex Vene 1885 a.

2. Jõeäär, Kriminaalseadustik, Tallinn 1929 lhk.76.

kriminaalseadustikus definitsioon antud vähe teisiti ja nimelt:

"Süüteoks loetakse nii seadusevastane tegu, kui ka selle tegematajätmine, mis karistuse ähvardusel on seaduses ette kirjutatud³

Neid definitsioone võrreldes selgub, et vanemas definitsioonis esineb süüteona nii hästi tegemus kui ka tegematus, aga sellest ei saa veel järeldada, et uuemas seadustikus tegematus-süüteod üldse süüteona ei esineks. Tegelikult ongi nii, et kehtivas KrS. esinevad süüteona nii hästi tegemus kui ka tegematus

Süvenenud rohkem eeltoodud definitsioonidesse selgub, et nad sisult on identsed ja vahe on vaid vormiline. Kui vanem definitsioon eraldab tegemussüüteod tegematussüütegedest, siis uuem definitsioon ei tunne sellist vahetegu ja seda rohkem arenenud teaduse põhjal, sest uusimas teaduses katsutakse ka tegematuses näha teatavat tegu. Kui see seisukoht omaks võtta, siis ongi selge, miks eeltoodud definitsioonides erinevus puudub.

Arvan, et ei ole sugugi liigne vaadelda samas küsimuses ka kehtiva Saksa kriminaalseadustiku (edaspidi märgin RStGB.) seisukohta. Sellest rääkis RStGB. § 2 järgmiselt: "Eine Handlung kann nur dann mit einer Strafe belegt werden, wenn diese Strafe gesetzlich bestimmt war, bevor die Handlung begangen wurde"⁴.

Siit näeme, et ka Saksa seadusandlus asus põhimõttel "nullum

-
3. Tagantsev, Uloženiije o nakazanijah, Peterburg 1913, lhk.1
4. J. von Oñlshausen's Kommentar zum Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Berlin 1927 lhk.47.

crimen, nulla poena sine lege"⁵. See vaatekoht püsis Saksamaal kuni Natsionaalsotsialistide võimuletulekuni, aga hiljem on asutud teisele seisukohale ja sõltuvalt sellest on ka RStGB. § 2 1.1 muudetud ning kehtestatud iseseisva paragrahvina järgmises redaktsioonis: "Bestraft wird, wer eine Tat begeht, die das Gesetz für strafbar erklärt oder die nach dem Grundgedanken eines Strafgesetzes und nach gesundem Volksempfinden Bestrafung verdient. Findet auf die Tat kein bestimmtes Strafgesetz unmittelbar Anwendung, so wird die Tat nach dem Gesetz bestraft, dessen Grundgedanken ~~xxxxxxStrafgesetzbuch~~ auf sie am besten zutrifft"⁶

Süvenenud eeltoodusse selgub, et kehtivas Saksa kriminaalseaduses on hüljatud juba kauemat aega kriminaalseaduses püsinud vaatekoht "nullum crimen, nulla poena sine lege" ja seda põhjuseks et seadusandjal puudub võimalus kõike ette näha ja seadusesse paigutada nii, et seadusesse ei jääks tühikuid. Kui vanemas Saksa KrS. oli keelatud analoogia kasutamine⁷, siis kehtiv seadustik kirjutab selle otse ette ja muudab sellega kohtule obligatoorseks. Sõltuvalt seaduse muudatusest on ka doktriinis süüteo definitsioon muutunud ja omandanud järgmise kuju: "Eine ~~Tat~~ ist nur dann strafbares Unrecht, wenn sie vom Gesetzgeber gezeichnet

5. Olshausen, op.cit. lhk. 49.

6. Rob.Gersbach/Dr.Walter Zirpins, Strafgesetzbuch für das Deutsche Reich, Berlin-Charlottenburg 1941, lhk.9.

7.Olshausen, op.cit. lhk.49.

neten Verbrechensbild entspricht"⁸.

Edasi kerkib küsimus, kas meie KrS. § 1 on esitatud kujul veel kehtiv? Selle küsimuse lahendab Amtsblatt nr.1 avaldatud kindralkomissari määrus Eestis kehtiva õiguse kohta, millise määruse § 1 järgmiselt ütleb: "Eestis kehtivad seadused ja määrused edasi, mis 21. juunil 1940 olid jõus, kuivõrd nad ei ole vastuolus Saksa riigi poolt seatud uue korraga." Selle määruse järele peab meil kehtima RStGB. § 2 eespool esitatud kujul reservatsiooniga, et "nach gesundem Volksempfinden" ei ole mõeldav mitte meie vaid Saksa rahva tõekspidamisena.

Kokkuvõttes näeme, et süütegu on: 1.tahteline, 2.seadusega expressis verbis või selle analoogia järele karistuse ähvardusega keelatud ja 3 tegu.

B.Varguse mõiste kehtivas kriminaalseadustikus.

Olles lahendanud süüteo mõiste peab järgnevalt asuma varguse mõiste määramisele. Kui vargus on süütegu, siis peab ta vastama kõigile süüteo kohta püstitatud tunnustele ja lisaks sellele peab sellel teol olema veel mingisuguseid just vargusele omaseid tunnuseid.

Nii nagu süüteo defimitsiooni leidmiseks tuli pöörduda eeskätt kehtiva KrS. poole, nii peab seda ka varguse legaaldefi-

8. Dr.O.L.v.Hinüber ja Dr.Werner Tegtmeier, Strafrecht unter Berücksichtigung des kommenden Rechts. Allgemeiner Teil, Leipzig 1941 lhk.33.

nitsiooni saamiseks eeskätt pöörduma sama allika poole.

Kehtiv Eesti KrS. varguse legaaldefiniitsiooni otsest ei anna, kuid KrS. § 548 järgi saab järgmine definiitsioon: "Varguseks nimetatakse võõra vallasvara riisumine salaja või avalikult omastamise sihiga"⁹. Täpselt sama definiitsioon saab ka UNS.

§ 581 mõistest¹⁰ ja samale tulemusele on jõudnud ka K. Paerand¹¹. Ka Liszt'i varguse definiitsioon: "Diebstahl ist Eigentumsverletzung durch rechtswidrige Aneignung einer fremden beweglichen Sache"¹² ühtib eeltoodud seisukohtadega, seepärast käsitan neid koos.

Eeltoodud definiitsioonide järele on varguse juures oluliseimaks just see asjaolu, et vargusega on vaid siis tegu, kui tahtlikult riisutakse võõrast varandust ja nimelt just vallasvara. See asjaolu viib tahtmatult varguse subjektiivse momendi juurde, s.t. enne teo sooritamisele asumist peab sooritajal olema selge, et asi, mida ta riisuda tahab, on võõras ja tema, teo sooritajal ei ole ei tegelikku ega ka arvatavat õigust sellele asjale. Sellest järeldub edasi: 1. kui vallasvara riisujal on õigus riisutavale varale, s.t. kui ta on kas selle omanik, kaasomanik või

9. KrS. § 548 1.1 - Süüdlast võõra vallasvara riisumises salaja või avalikult, omastamise sihiga, karistatakse selle varguse

10. Tagantsev, Ugolovnoe uloženie, Riga 1922, lhk. 1245.

11. K. Paerand, Vargus KrS. järgi, õigus nr. 2 - 36a. lhk. 98.

12. Dr. Franz v. Liszt, Lehrbuch des Deutschen Strafrechts, Berlin 1921, lhk 442-443. ja RStGB. § 242 "Wer eine fremde beweglich Sache einem anderen in der Absicht wegnimmt, dieselbe sich rechtswidrig zuzueignen, wird wegen Diebstahls mit Gefängnis bestraft."

on tal mõnel teisel teel õigus sellele asjale, siis ei saa olla tegemist vargusega. 2. kui riisuja arvab emesel olevat mingisuguse eeltähendatud õiguse riisutavale asjale, siis ei ole jälle tegemist vargusega. Kui hiljem siiski selgub, et riisutud asjale ei olnud riisujal mingisuguseid ja eriti just neid õiguseid, mida riisuja arvas emesel olevat, ja riisuja nende asjaolude teadasaamisel loobub varem esitatud nõudmistest sellele asjale ning vabatahtlikult loovutab selle endisele valdajale, siis langeb ka igasugune süütegu ära. Loomulikult ei pääsa praktilises lihtsast ütlusest, et neil ja neil põhjustel eeldab asja riisuja et see kuulub temale, vaid sellega on vahenditult seoses ka onus probandi, mis sel juhul lasub täielikult asja riisujal. Nii siis riisutav asi peab tingimata olema võõras.¹³ Siit järeldub edasi, et mitte kellelegi kuuluvate ^{as} asjade omastamine ei moodusta süütegu, vaid siin saab tulla kõne alla ainult asja esialgne omandamine.

Teise tingimusena esineb, et riisutud asi peab tingimata olema vallasasi ja lisaks sellele kehaline asi - res corporalis¹⁴. Sellest asjaolust selgub, et riisumisega on vahenditult seoses valduse üleminek, s.t. asja valdus peab riisumisega seniselt valdajalt üle minema riisujale. Valduse üleminek on omakorda seotud omastamisega. See asjaolu omakorda viib järeldusele, et

13. Olshausen, op.cit.lhk.1110 ja Saarmann ja Matto, op.cit. lhk. 280.

14. samas.

riisujal peab olema tahe katkestada asja senine valdamine ja see üle viia kas riisujale enesele või selle tahtest sõltuvale isikule, teiste sõnadega, riisuja peab taotlema kasu enesele või tema tahtest olenevalt kolmandale isikule¹⁵. Siit järeldub edasi, et riisutud asjal peab olema mingi väärtus nii senise valdaja kui ka riisuja seisukohast, s.t. asi peab olema rahaliselt hinnatav¹⁶. Sellega kokkuvõetult selgub, et riisutud asi peab olema rahaliselt hinnatav vallasasi. Siit loogiliselt järeldub, et hüljatud asjad ei saa olla varguse objektiks ning sellega ongi seletatav, miks praksises vastavad avandusorganid ei algata varguse jälitamist alati ex officio, vaid ootavad selleks õigustatud isiku algatust või toimivad esiteks nagu kahtlaste andmete puhul, s.t. algatavad asja teadetekogumise korras. Vaatamata sellele, et tsiviilõiguses on püstitatud oma kindel mõiste vallasasja kohta, ei saa seda mõistet rakendada täiel määral kriminaalõiguses ja eriti just varguse juures, vaid siin tuleb seda mõistet tõlgendada tunduvalt laiendavalt. Varguse juures tuleb vallasasjana mõista nimelt igasugust ühest kohast teise paigutatavat asja, siin juures loomulikult ka tsiviilõiguses tuntud päraldised ja kinnisasjade osad, mis nende lahtirebimisega kinnisasjast

15. Tagantsev, UNS. lhk.1246.

16. Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.280.

moodustuvad iseseisvateks vallasasjadeks varguse objekti mõttes

Edasi on veel väga oluline vaadelda vargust kui tegu. Selle väljenduseks on sõna "riisumine", mille lähemate sooritamistunnustena esinevad "salajane" ja "avalik".

Asja riisumine (wegnahme, pohištšenie), äravõtmine, ära kiskumine eeldab, et siin tegija peab toimima seaduse vastaselt. Tegijal on teada, et temal puuduvad igasugused õigused riisutavale asjale ja ta võtab selle siiski seadusevastaselt oma valdusse. Seda valdussevõtmist iseloomustavad lähemalt "salaja" ja "avalikult". Need mõlemad iseloomustavad tunnused viitavad teo subjektiivsetele omadustele, s.t. nii hästi salajasus kui ka avalikkus esinevad teo toimija seisukohast. Siit võime edasi järeldada, et vargus on salajane, kui varguse toimija seisukohast lähtudes ei ole keegi seda näinud, olgugi, et kannatanu või ka keegi kolmas isik nägi varguse toimimist. Samuti on vargus salajane, kui see toimiti kannatanu juuresolekul, nt.

kannatanu taskust, kuid kannatanule märkamatu¹⁷, selle vastu on vargus avalik, kui riisumine sooritati kannatanu juuresolekul ja nii, et kannatanu nägi riisutud vara ärakiskumise momenti või isegi rohkem, vara riisuti otse kannatanu käes tarvitades seal juures isegi vägivalda¹⁸. Siin tuleb kokkupuuu-

17. Saarmann ja Matto, op.cit. lhk.281 ja Tagantsev, UNS.lhk. nr.1255.

18. samas.

vallasvara ärakiskumine, mis viisil see ka ei sünniks, kuid
tumine jälle naaberaladega ja nimelt ühelt pool röövimisega
salaja, ilma vägivaldta, ähvarduseta ja üldse röövimise ja
ja teiselt poolt kelmusega.

Kui eespool selgus, et avaliku varguse juures on võimalik
annab Poinitski järgmise varguse definitsiooni: "Vargus on
ka vägivaldalla tarvitamine, siis selle all ei tule mõista iga-
sugust vägivalda, vaid see vägivald ei tohi kunagi muutuda sel-
tase ja vastutatu eelduseta omastamise sihiga." 20. Et Poinitski
liseks, nagu see on ette nähtud KrS. § 555, s.t. siin ei tohi
käsitada kriminaalõigust sellisena, nagu ta on väljendatud ju-
esineda: meelemõistuseta olekussa viimine, kehavigastus, karis-
1885 kriminaalseadustikus, siis on huvitav neid määritelusi
tatav ähvardus ega isiku kallal vägivaldalla tarvitamine, sellega
käsitada just paralleelselt.

siis vägivald, mis on varguse juures lubatud, võib maksimaal-
selt piirduda vaid asja omaniku käest ärakiskumisega. Teisest
legaalses definitsioonis puudub kaasajal vargusele nii iseloomulik
küljest ei tohi siin esineda mingisuguseid pettust, sest see
ja ouline tunnus nimelt omastamise tahe, millisele asjaolule
muudaks süüteo juba kelmuseks. Nii saame kokkuvõttes avaliku
ka Poinitski tähelepäru juhtis. Selle vga parandas praktilis
varguse mõiste järgmiselt: "Avalikuks varguseks nimetatakse
ja doktriin. Teiseks torkab neile silma, et 1885 a. ex Vene
võõra vallasvara riisumise selle valdaja juuresolekul või val-
kriminaalseadustiku järele oli vargus ainult salajane võõravara
dajalt jõuga ärakiskumisega." Salajane vargus seikle vastu on:
riisumine, kuna avalik vargus, nagu see näha samast seadusest
"Võõra vallasvara riisumine selle valdaja juuresolekuta ja
kvalifitseeriti riisumisena - iseseisva süüteo. See riisumine
(riisuja arvates) teadmata".

Kui nüüd enamvähem on selgunud varguse mõiste sellisena,
vägivaldalla asja valdaja kätte laiku vastu ja riisumiseks
nagu ta esineb kehtivas KrS., siis ei oleks vist ülearune heita
vägivaldalla riisutava asja valdaja laiku vastu.
natuke pilku ka selle arengule võrreldes ex Vene 1885 a. krimi-
19. Tagantse, NS. lkh. 1000 ja RNS. Politseikooli tõlge, lkh. 50
naalseadustikuga. 2. ugolovnago prava, čast j osobennaja. Posj-
gateljstva liščija i imustestvenščija, Peterburg 1913. lkh. 10

21. Varguse mõiste annab Uloženie o nakazanijah ugolovnõh i
22. Samas lkh. 233.
ispraviteljnõh (edaspidi märgitud NS.) § 1644 järgmiselt:

"Varguseks loetakse igasugune võõraste asjade, raha või muu

vallasvara ärakiskumine, mis viisil see ka ei sünniks, kuid salaja, ilma vägivallata, ähvarduseta ja üldse röövimise ja riisumise juurde kuuluvate asjaoludeta"¹⁹. Sellele lisaks annab Foinitski järgmise varguse definitsiooni: "Vargus on tahtlik salajane võõra vallasvara riisumine, selle seadusevastase ja vastutasu eelduseta omastamise sihiga."²⁰. Et Foinitski käsitab kriminaalõigust sellisena, nagu ta on väljendatud just 1885 kriminaalseadustikus, siis on huvitav neid määritelusi käsitada just paralleelselt.

Võrrelnud eeskätt neid definitsioone omavahel selgub, et legaaldefinitsioonis puudub kaasajal vargusele nii iseloomulik ja oluline tunnus nimelt omastamise tahe, millisele asjaolule ka Foinitski tähelepanu juhtis²¹, selle vea parandas praksis ja doktriin. Teiseks torkab meile silma, et 1885 a. ex Vene kriminaalseadustiku järele oli vargus ainult salajane võõravara riisumine, kuna avalik vargus, nagu see näha samast seadusest kvalifitseeriti riisumisena - iseseisva süüteona. See riisumine kui iseseisev süütegu jagunes omakorda kahte ossa: 1. riisumine vägivallaga asja valdaja ~~xxxx~~ isiku vastu ja 2. riisumiseks vägivallata riisutava asja valdaja isiku vastu.²²

19. Tagantsev, NS. lhk.1000 ja RNS.Politseikooli tõlge, lhk.50
20. Foinitski, Kurs ugolovnago prava, častj osobennaja. Posjätel'jstva ličnõja i imuštšestvennõja, Peterburg 1913.lhk.19
21. Samas lhk.193.
22. Samas lhk.233.

Eeltoodud riisumise liike aluseks võttes on ex Vene 1903 a. kriminaalseadustikus riisumine kui niisugune jagatud kahte ossa ja vägivaldaga asja valdaja kallal - riisumine on paigutatud röövimiste hulka, aga asja valdaja isiku kallal vägivaldala riisumine on paigutatud varguste hulka saades sellest avaliku varguse. Sellisel kujul on nüüd ka meie kehtiv kriminaalseadustik süütegude jaotuse üle võtnud ja seepärast ongi ka meil riisumine iseseisva süüteona kaotatud ja vargus on kujunenud salajaseks ja avalikuks süüteks. Peab tähendama, et ajalooliselt on varguse all ikka mõistetud salajast süütegu. Ajalooliselt on esinenud ja esineb ka kaasaegses varguses üks liik avalikkust ja nimelt süütegija tabamine otse süüteo toimimiselt, kuid seda ei saa kuidagi lugeda avalikuks varguseks ja seda põhjusel, et süütegija läks süütegu sooritama sellel kindlal teadmisel ja selle tahtega, et keegi ei näe ja tema tahab selle süüteo sooritada salaja kolleegi nägemata, sellega siis on kõrvalised isikud või kannatanu täiesti juhuslikult sattunud toimivale süüteole, s.t. et see vargus on kujunenud avalikuks, selleks on oma osa etendanud juhus, juhus aga ei saa kunagi mõjustada süüteo definitsiooni.

23. KrS. § 3 - Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistuse
sena surmanuhtluse või sunnitöö, nimetatakse raskeks kuriteok
Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistusega van-
gimaja, nimetatakse kuriteoks.
Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistusega are-
sti või rahaträhvi, nimetatakse ülenastumiseks.
Vrdl. ka ÜNS. § 3 ja RStGB. § 1.
24. Saarman ja Matto, op.cit.lhk.8, Tagantsev, Ühtl. lhk.8 jj.
Olshausen, op.cit.lhk.42 jj.

§ 3. Varguse asend süütegude klassifikatsioonis.

Igasuguseid uuritavaid küsimusi on võimalik nende eritunnuste järele klassifitseerida. Nii on võimalik ka süütegusid nende eritunnuste järele klassifitseerida klassidesse ja alajagamise süüteo tunnuste järele. Siia esineb mitu jagamise klassidesse. Käesolevas osas ongi huvipunktiks küsimus: missugusesse liiki kuritegude üldkogust kuulub vargus?

Esimeseks ja tähtsamaks süütegude jagamise aluseks, mille tulemusena on saadud nn. süütegude kolmikjaotus, on ähvardava karistuse raskus. Selle järele jagunevad süüteod: rasketeks kuritegudeks, kuritegudeks ja üleastumisteks²³. See jaotus omab nii praktilise kui ka teoreetilise tähtsuse. Praktilisest seisukohast omab see jaotus seadustehnilisel käsitusel tähtsuse ja teoreetiliselt moodustab ta põhjanevaima tähtsuse, sellest jaotusest lähtudes teostatakse mitmesuguseid uurimusi ja käsitusi. Peab tähendama, et selle jaotuse aluseks olev karistus ei ole võetud subjektiivselt, vaid selleks on objektiivne lähete koht, s.t. karistuse määraks on võetud antud süüteoliigi üldine karistusmäär. Selle karistusmäär arvestamisel ei arvestata ei kvalifitseeritud ega privilegeeritud süütegusid²⁴.

23. KrS. § 3 - Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistusena surmanuhtluse või sunnitöö, nimetatakse raskeks kuriteok. Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistusena vangimaja, nimetatakse kuriteoks. Süütegu, mille eest seadus määrab raskema karistusena aresti või rahatrahvi, nimetatakse üleastumiseks. Vrdl. ka UNS. § 3 ja RStGB. § 1.

24. Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.8, Tagantsev, UNS, lhk.8 jj. Olshausen, op.cit.lhk.42 jj..

1941. a. märts. Tall.

Kui nüüd enne edasiminekut katsuda määrata varguse kuuluvust selles kolmikjaotuses, siis selgub, et vargus kuulub kuritegude liiki sellepärast, et varguse üldparagrahvi järele karistatakse varguse toimepanijat vangimajaga²⁵.

Teise suurema ja tähtsama süütegude jaotusena esineb jagamine süüteo tunnuste järele. Siin esineb mitu jagamise alust:

1. Tegija isiku järele jaotatakse süüteod: üld ja erisüüteod. Selle jaotuse järele kuulub vargus üldreeglina üldsüütegude hulka, sest varguse juures saab tegijana esineda iga isik. Erisüüteona võib vargus esineda vaid erandjuhtudel, nt. usalduse rikkumisel, kuid üldreeglina võib ka siin esineda üldsüütegu.

2. Kallaletungi e.rünnaku suuna järele. Siin esineb kehtivas KrS. terve rida jaotusi, millistest käesolevas olgu nimetatud ainult see, millisesse kuulub vargus, nimelt varavastased süüteod - vargus on ju just varanduse riisumine.

3. Tagajärje tähtsuse järele jagatakse süüteod: tegevussüütegudeks ja tagajärjesüütegudeks. See jäotus ei oma erilist tähtsust varguse puhul.

4. Teokoosseisu järele jagatakse süüteod: iseseisvateks ja mitteiseseisvateks. Iseseisvaks süüteoks nimetatakse seesugune süütegu, mis sisaldab eneses ainult ühe süüteo tunnused, nt. lihtne vargus. Mitteiseseisvaks süüteoks nimetatakse seesugune süütegu, mis sisaldab eneses mitme süüteo tunnuseid, nt. murdvargus, mis sisaldab eneses varguse ja võõra varanduse rikku-
mise tunnused. Nagu eeltoodud näidetest selgub, omab see jaotus ka varguse suhtes tähtsuse, sest vargusi esineb nii iseseisvate kui ka mitteiseseisvate süütegudena²⁶.

25. KrS. § 548 1.1: ...karistatakse selle varguse eest vangimajaga
26. Hinüber/Tegtmeyer, Strafrecht unter Berücksichtigung des
kommendes Rechts. Allgemeiner Teil lhk. 34 jj.

2. P e a t ü k k.

Vargus kehtivas kriminaalseadustikus.

§ 4. Varguse liike kehtivas kriminaalseadustikus.

Nagu eespool selgus, on süütegusid vastavalt nende eritunnustele võimalik jagada mitmesse liiki. Edasi selgus samas, et vargus kui süütegu vastavalt oma eritunnustele langeb kord ühte ja kord jälle teise süüteoliiki. Sellest ei saa siiski järelda, nagu puuduks vargusel oma spetsiifiline ja ainult vargusele omane tunnus. Varguse definitsioonis selgus, et vargusel on oma eritunnus, mis on omane ainult vargusele ja süütegude liigitusest selgub, et vargus ei esine ainult ühel kujul, vaid vargus esineb väga mitmesuguses värvingus. Sellest mitmekesisest värvingust ongi tingitud asjaolu, et vargust on võimalik paigutada süütegude klassifikatsioonis mitmesse liiki.

Kui nüüd vargust on võimalik süütegude klassifikatsioonis paigutada mitmesse liiki, siis viib see asjaolu tahtmatult mõttele, et vargust oma mitmekesisises esinemises on võimalik jagada omakorda mitmesugustesse liikidesse. See liikidesse jagamine, nagu süütegudegi jagamine, ei oma ainult teoreetilist väärtust, vaid sellel on ka praktiline küllaldane väärtus. Kui kaasajal on üles tõstetud süütegude üldohtlikkuse küsimus, siis omab siin küllaldase osatähtsuse kahtlematult ka vargus. Kuigi

Üldreeglina vargus oma üksikjuhtudel haarab ainult üksikuid isikuid ja perekondi, siis kogusummas avaldavad vargused üldsusele vägagi häirivat mõju. Selliste häirete kõrvaldamiseks peab olema varguse kui süüteo vastu võitlejatel selge ettekujutus vargusest üldse ja teiseks ka varguse üksikutest liikidest, et selle põhjal osata hinnata varguse ja ta üksikute liikide osatähtsust üldohtlikkuse seisukohast ning vastavalt sellele suunata jõudusid vastavate varguse liikide likvideerimiseks.

Arvestanud eeltoodud asjaolusid ja asunud neil põhimõtetel varguse klassifitseerimisele nelgub, et eeskätt võib vargusi jagada nelja liiki vastavalt ähvardavale karistusele: privileeritud vargused, lihtvargused, rasked vargused ja kvalifitseeritud vargused.²⁷ Seda jaotamist võib teataval määral nämetada peajaotuseks, sest edaspidise jaotuse juures tuleb nähtavale selis, et see jaotus läbibistab kõik teised jaotamised.

Teise jagamise alusena esineb süüteo toimija isik.²⁸ Selle jagamise juures tuleb eeskätt arvesse korduv andumine süütevusele, süütegija erilike kvalifikatsioon, süütegijate hulk ühe süüteo sooritamisel ja lõpuks süütegijate kokkulepe süütegude sooritamiseks.

27. K.Paerand, Vargus KrS järgi, Õigus nr.2-36 lmk.99 ja 100.
Vargus ja selle kuritöö liigitus RNS,NS ja KrS järgi, "Eesti Politsei" nr.1-35.

Kolmanda jagamise alusena esineb süüteo objekt. Objekti arvestamisel varguste liigitamisel peab loomulikult eeskätt arvestama selle väärtust, teiseks selle vajadust ta valdajale ja kolmandaks varguse objekti asukohta.

Neljanda jagamise alusena esineb süüteo toimimise aeg. Siin arvestatakse eeskätt päeva ja öö aegasid ja teiseks tuleb teatavatel juhtudel aeg arvesse ka varguse objekti erilise seisukorra arvestamisel.

Viienda jagamise alusena esineb varguse toimimise koht. Siin arvestatakse süüteo ohtlikkust riisutava varanduse valdajale või omanikule ja sellega seoses ka üldohtlikkust.

Kuuendaks tulevad jagamise aluseks olukorrad, millistes on süütegu toimitud. See olukord võib arvesse tulla nii objektiivselt kui ka subjektiivselt seisukohast.

Lõpuks tuleb jagamise alusena arvesse veel süüteo sooritaja tegevus nii süüteo sooritamise ajal kui ka peale selle.²⁸

Missuguse osatähtsusega üks või teine varguse liigitamise alus nii teoorias kui ka praksises on, selle küsimuse juurde tahan järgnevas asuda.

28. K.Paerand, op.cit. õigus nr.2-36 lhk.99 ja 100.

29. Saarann ja Mäts, op.cit.lhk.280.

§ 5. Varguse klassifitseerimine subjekti järele.

Nagu eespool juba tähendatud, läbib varguse jagamine ähvardava karistuse järgi kõik teised liigid, seepärast on otstarbekohane seda jagamist iseseisvalt mitte käsitada, vaid selles esinevate mõistete käsitamine teostada vajaduse järele koos teiste jagamistega. Sel põhjusel asutaksegi, möödudes eelmisest jagamisalusest, käsitama varguse käsitamist selle toimija isiku järele.

Enne varguse jagunemise juurde asumist peab olema selge, kes saab tulla kõne alla varguse toimijaga. Kui meenutada eespool toodud süütegude jagunemist süütegija isiku järele, siis selgub, et selle järele jagunevad süüteod üld- ja erisüütegedeks. Edasi mäletavasti selgus, et vargus kuulub üldreeglina üldsüütegude hulka, sest vargust võib sooritada iga isik²⁹. Eeltoodu põhjal näib nagu võiks iga isikut vargaks nimetada, kuid tegelikult ei ole asi siiski nii, vaid ka vargal, s.t. varguse toimijal on omad spetsiifilised tunnused ja enne edaspidist käsitlemist peabki määritlema varguse toimija isik.

Mäletavasti varguse sooritamiseks oli tarvilik, et oleks tahtlikult riisunud võõrast vallasvara ja seda oleks tehtud omastamise sihiga. Sellest seisukohast lähtudes määritlebki

29. Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.280.

kehtiv kriminaalseadustik varast kui võõra vallasvara seaduse-
vastase omastamise sihiga riisujat³⁰. Et varas peab tahtlikult
täimima, siis on oluline, et seaduse järele vargana esinev isik
oleks ka süüdiv, sellega siis KrS. §§ 39,40 ja teatavates tingi-
mustes ka § 41 moodustavad erandi üldisest süüdivusest ja üht-
lasi ka erandi nendest isikutest, keda seaduse järele võib varga-
gaks nimetada. Sellega kokkuvõttes on isiku vargaks nimetamisel
oluline, et: 1. teo sooritaja oleks toimunud tahtlikult, 2. süü-
divalt, 3. riisunud võõrast vallasvara ja 4. omastamise sihiga.
Nendest andmetest saab järgmine varga definiitsioon: vargaks ni-
metatakse isik, kes tahtlikult ja süüaliselt riisus omastamise
sihiga võõrast vallasvara.

Olles määritletud varga isiku võib asuda järgnevalt varga
isiku järele ~~klassifitseerimisele~~ klassifitseerimisele. Nagu juba eespool
tähendatud tuleb siin eeskätt arvesse korduv andumine süütege-
vusele. Süütegude kordamine nimetatakse retsidiiviks. Selle
järele retsidiiv saab olla puht subjektiivne nähe ja kui seda
arvestatakse karistust raskendava asjaoluna, siis seda ainult
subjektiivsetel põhjustel. Kui retsidiivi käsitavad paragrahvid
ähvardava karistuse määraga ületavad varguse kuuluvuse kuritööde

30. Handwörterbuch der Kriminologie und anderen strafrechtlichen
Hilfswissenschaften, Berlin 1933, lhk. 239.

31. KrS. § 553
32. Saarwann ja Natto, op. cit. lhk. 264.
33. RStGB. 244. 34. KrS. § 553, 554. 35. RStGB. § 245.

liiki, siis see moodustab subjektiivsetel põhjustel erandi ja üldreeglina ei tule arvesse, sellega siis kuulub vargus ikkagi ainult ühte süüteo liiki.

Käsitades retsidiivi karistust raskendava asjaoluna selgub, et see toimub teatavate tingimuste olemasolul. Kehtivas KrS. algab retsidiiv kolmandat korda varavastase süüteo eest karistamisega, s.t. et varguse toimija lugeda retsidiivistiks, peab ta olema vähemalt kahel korral varem karistatud kas varguse, röövimise, väljapressimise või kelmuse eest³¹. Siit selgub, et KrS ei tunne puht varguse retsidiivi, nagu seda ka Saarmann ja Matto mainivad³². Selle l seisukohal asub ka RStGB³³. Selle vastu NS süsteemis esines ainult varguse retsidiiv.

Teiseks on seaduse järele retsidiivi arvestamisel ka aeg, mis on möödunud karistuse kandmise lõpust uue süüteo toimimiseni. Seda aega arvestatakse KrS ühtlaselt 5 a.³⁴ ja RStGB 10 a.³⁵, kuna NS süsteemis sõltus arvestamine eelmisest karistusest ja oli vangimajaga karistamise puhul 3 a., vangirooduga karistamisel 5 a. jne. Teiseks erinevuseks võrreldes kehtiva süsteemiga on see, et KrS ja RStGB ei arvesta varem toimitud süütegude eest määratud ja kantud karistuste vaheaga, vaid nõuavad, et viimase karistuse kandmisest ei oleks möödunud vastavalt üle 5 või 10 aasta, kuna NS süsteemis pidi vastavat vaheaga arvestama iga süüteo eest karistuse kandmisest uue süüteo sooritami-

31. KrS. § 553

32. Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.284.

33. RStGB. § 244.

34. KrS. § 553, 554. 35. RStGB. § 245.

seni. Nii nt. kui süütegija NS. süsteemis oli karistatud juba neljandat korda varguse eest ja peale karistuse kandmise ei sooritanud uut süütegu retsidiivi aegumistähtaja (Rückfallsverjährung) piirides, siis karistati teda järgmise süüteo eest juba nii, nagu oleks ta sooritanud esmakordselt süüteo ja sellele järgneva süüteo eest, kui ta selle spõritas aegumistähtaja piirides, nagu oleks ta sooritanud süüteo teistkordselt jne. st. algas süütegusid ja ka retsidiivi otsast peale. Nt. 1 vargus, karistus - vangimaja, retsidiivi aegumistähtaeg 3 a. Kui järgmine vargus sooritati enne kolme aasta möödumist eelmise karistuse kandmise lõpetamise päevast arvates, siis järgmine kord karistati juba kui juriidiliselt teise varguse eest ka vangimajaga. Kui kolmas vargus sooritati samuti enne kolme aasta möödumist viimase karistuse kandmise lõpetamise päevast arvates, siis karistati juba kolmanda varguse eest vangirooduga - retsidiivi aegumistähtaeg 5 a. Kui järgmine vargus sooritati enne viie aasta möödumist viimase karistuse kandmise lõpetamise päevast arvates, siis karistati süüteo sooritajat juba kui neljanda varguse eest jne. Kui nüüd juba neljandat korda varguse eest karistatu sooritas uue varguse peale retsidiivi aegumistähtaja möödumise, s. t. enam kui viis aastat pärast viimase karistuse kandmist, siis karistati seesugust süütegijat juba kui esimese varguse toimijat vangimajaga ja retsidiivi aegumistähtaeg oli sellega jälle kolm aastat. Kui ta nüüd uue süüteo sooritas aegumistähtaja piirides, siis karistati teda järgmine kord kui teistkordselt varguse sooritajat jne. Selle vastu kehtiv süsteem nõuab, et viimase karistuse kandmisest kuni uue süüteo sooritamiseni ei oleks möödunud üle viie resp kümne aasta. Kui aga on ületatud retsidiivi aegumistähtaeg, siis karistatakse süütegijat nagu esimest korda sooritatud varguse eest, st. KrS § 548 järäle. Kui süütegija uue süüteo sooritab aegumistähtaja piiri-

des, siis ei karistata teda enam kui teist korda sooritatus varguse eest, vaid sõltuvalt sellest, mitu korda ta üldse varem oli varguste eest karistatud. Nt. üldreeglina karistatakse se varguse sooritajat järgmises järjekorras: 1. vargus KrS. § 548 2. vargus - KrS. § 548 1.2, 3. vargus - KrS. § 553, 4. vargus - KrS. § 554. Kui nüüd süütegija on juba varem karistatud KrS. § 554 põhjal ja uue varguse toimib peale aegumistähtaja möödumise, siis karistatakse teda selle varguse eest KrS. § 548 põhjal. Kui ta nüüd sooritab uue varguse aegumistähtaja piirides siis ei karistata teda enam kui teist korda sooritatud varguse KrS. § 548 1.2 järele, vaid juba KrS. § 554 järele, sest selles süsteemis ei ole oluline, kui pikkon eelmiste varguste eest määratud karistuse kandmise ja uue varguse sooritamise vaheaeg. Sama nähe esineb ka siis, kui süütegija on sooritanud kolmel korral vargusi ja nende eest eraldi kolmel korral karistused kandnud, kuid need kõik on sooritatud aegumistähtaegade ületamisega, siis, kui neljas kord sooritatud vargus on sooritatud aegumistähtaja piirides, karistatakse süütegijat ikkagi KrS. § 554 järele. Sellest selgub, et kehtivas süsteemis ei alga retsidiiv kunagi otsast peale.

Vaadelnud retsidiivi tähtsust praktilises elus, selgub, et retsidiiv kui karistust raskendav asjaolu on tähtis ühiskonna kaitse seisukohast, sest korduvalt süütegusid toimija on ühiskonnale tunduvalt ohtlikum, kui seda on juhuslik süütegija. Teiseks aitab retsidiiv eraldada teiste süütegijate hulgast ka harjumussüütegijaid³⁶, kuigi see ei ole selleks ainukeseks

36. KrS. § 65.

vahendiks³⁷.

Varguse retsidiivi üldse käsitavad järgmised KrS §§

553 - juriidiliselt kolmas vargus,

554 - juriidiliselt neljas vargus, mis omakorda jaguneb veel liht- ja raskeks varguseks (1.1 liht- ja 1.2 raskevargus),

587 - juriidiliselt teine metsavargus ja

552 - juriidiliselt teine hobusevargus.

Siin juures peab tähendama, et teise varguse esinemine retsidiivvargusena moodustab erandi üldisest reeglist, mida eriti võib sellest järeldada, et hobusevargusele on varguste peatükis loodud iseseisev § ja metsavargus on paigutatud koguni "Võõra varanduse omavolilise kasutamise" peatükki.

Kõik senini käsitatud kehtib üldse varguste kohta ja eriti üldreeglina lihtvarguste kohta. Sellise varguse tüübi annab KrS. § 548 1.1 ja sellest lihtvarguse definitsiooni luues võiks seda defineerida järgmiselt: "Lihtvarguseks nimetatakse see-sugune vargus, mis on toimitud varguse üldmõiste piirides", või kui sama väljendada negatiivsete tunnuste varal: "Lihtvarguseks nimetatakse vargus, mis on toimitud seaduses tähendatud kergendavate ja raskendavate asjaoludeta"³⁸.

Teise liigi varguseid moodustavad privilegeritud vargused.

37. Foinitski, op.cit.lhk.204 ja Viks, op.cit.lhk.6.

38. Viks, op.cit.lhk.2.

"Priviligeeritud vargusteks nimetatakse seesugused vargused, mis on toimitud seaduses eriti nimetatud kergendavate asjaolude olemasolul"³⁹. Sellise varguse liigi esitab KrS. § 548 1.4. Otsides siit klassifikatsiooni süütegija isiku järgi selgub, et subjekti järele liigitatuna esineb siin: 1. asja vabatahtlik tagasiandmine enne kohtu otsust, 2. tehtud kahju vabatahtlik häästamine enne kohtu otsust ja 3. vargus härmise häda sunnil. Edasi kuuluvad privilegeeritud varguste hulka ka nn. perekondlikud vargused⁴⁰, kus juures see privilegeerimine ei seisa mitte karistuse vähendamises, vaid varguse jälitamisest ja edaspidises leppimise võimaluses kuni kohtuotsuse seadusejõusse astumiseni.

Kolmanda liigi varguseid moodustavad rasked vargused. "Rasketeks vargusteks nimetatakse seesugused vargused, mis on toimitud seaduses selleks ettenähtud karistust raskendavate asjaolude esinemisel, kuid milliste rakendamine on kohtule fakultatiivne ja asja allumus jääb samale kohtule, mis lihtvarguse korral"⁴¹. Sii liiki kuuluvad KrS. § 548 1.2 loendatud juhtudest subjekti järele: 1. eriline julmus varguse toimija poolt, 2. usalduse rikkumine, kuhu kuuluvad teenijaskonda kuuluvate isikute poolt toimitud vargused ja 3. kannatanu ülalpidamiseks hädavajalike esemete vargus, kuid seda eeldusel, et varguse sooritajal oli see asjaolu enne varguse sooritamist teada.

39. Viks, op.cit.lhk.2.

40. KKS. § 5 ja Foinitski, op.cit.lhk.198.

41. Foinitski, op.cit.lhk.201, Viks, op.cit.lhk.3.

Neljanda varguste liigi moodustavad kvalifitseeritud vargused. "Kvalifitseeritud varguseks nimetatakse seesugune vargus, mis on sooritatud seaduses eriti selleks ettenähtud tingimuste olemasolul jamis muudab kohtu allumuse"⁴². Selle juures peab veel tähendama, et kvalifitseeritud varguste puhul on kohtuallumuse muutus ja karistuse kõrgendamine kohtule obligatorne. Siia liiki kuuluvad subjekti järele: 1. süütegijate mitmus süütegude sooritamisel, nagu: salk, mitmekesi relvastatult jne. 2. süütegija eri kvalifikatsioon, nn. erisüüteod, nt. riigi, omavalitsuse, heategeva jne. asutuse teenistuja poolt sooritatud vargus⁴³.

Nagu eeltoodust näha, võib varguse algjaotuse igasse liiki paigutada vargusi, mis on klassifitseeritud varguse sooritaja järele ühte gruppi. Kuigi mõiste "subjekti järele" liigitamine näib eeldavat subjektiivset momendit, siiski peab tähendama, et see klassifitseerimine toimub täiesti objektiivsete tunnuste järele.

42. Viks, op.cit.lhk.5 ja Foinitski, op.cit.lhk.202.

43. KrS. § 545 ja Paerand, op.cit.lhk.99.

§ 6. Varguse klassifitseerimine varguse objekti järele.

Kui eelmises paragrahvis varguste klassifitseerimise aluseks oli varguse toimija, siis võis seda alust nimetada subjektiivseks klassifitseerimise aluseks, kuid täpsemal jälgimisel ei olnudki see alus subjektiivne. Sellele vastandina peab käesolevas käsitatav klassifikatsiooni alus andma veel objektiivsemaid tulemusi (nimetuse järele). Kui varguste klassifitseerimisel varguse toimija järele oli lähtepunktiks varguste jagamine karistuse raskuse järgi, siis peab see jääma ka käesolevas ja edaspidigi alglähtepunktiks ning edaspidine klassifitseerimine peab toimuma juba iga liigi piiroides, kuid uue aluse järele.

Arvestades asjaolu, et eelküsimumused on eelnevas tarviduse järele selgitatud, võib edaspidi käsitada ainult vastavaid nimetusi ja ainult uute mõistete esinemisel tuleb neid vastavalt selgitada. Nii võib siin siis otse asuda selgitamisele, missugused vargused kuuluvad objekti järgi privilegieeritud varguste hulka. Esimeseks selliseks varguseks loeb KrS. § 548 1.4 sellise varguse, mille objekti väärtus on alla 2 kr. Selle liigi alla kuulub ka KrS. § 595 p.9 tähendatud põllu ja aia-saaduste vargus tingimusel, et see on sooritatud otseseks ära-tarvitamiseks. Miks seaduseandja on selle süüteo paigutanud "Võõra varanduse omavolilise kasutamise" peatükki, samuti ka

metsavarguse, selle kohta puuduvad minul praegu andmed. Teise olulise momendina esineb põllu- ja aiasaaduste värgusel tähtsusetä määril korjamine või noppimine. Missugune on tähtsusetä määr ja millise kriteeriumi järgi seda hinnata, selle kohta ei anna seadus selgust. Kui samas asjas uurida Saarmann ja Matto kommentaare, siis ei too ka see küsimusesse selgust, vaid otse vastuoksa suurendab veel arusaamatust. Kui eespool selgus, et vargus on võõra vallasvara riisumine omastamise sihiga, s.o. selle vallasvara oma käsutusse ja kasutusse saamise sihiga, siis selgub, et siin on korjamise ja noppimise siht sama. Kui varguse juures ei ole oluline, kes saab varastatud eseme valdajaks, kas varas ise või tema tahtel keegi kolmas isik, siis on siin täpselt sama olukord - ei ole oluline, kas korjatud või nopitud asjad kasutab, resp. tarvitab ära (nagu iga toitaine) noppija ise, keegi kolmas isik või koguni loom. Kommentaarides on püstitatud nõue, et ei tohi olla kasusaamise sihti! Mida kommentaatorid mõtleavad kasusaamise sihi alla, see ei ole jälle selge. Ka vargal (tavalisel) ei ole kasusaamise sihti, kui ta varastab eseme selleks, et see otse edasi kinkida kellelegi kolmandale isikule⁴⁴. Selge on ikkagi see, et varguse tunnused on nii siin kui ka vargusena kvalifitseeritud süüteos KrS. § 548 järele ja seepärast peaks see samuti kui metsavargus⁴⁵ olema paigutatud

44. Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.317.

45. KrS. § 587.

vagusega ühisesse peatükki.

Lihtvargusel objekti järele erilist määritlemist ei ole.

Raskeks varguseks objekti järele loetakse seesugused, millistes objekti väärtus ületab KrS. järgi 1000 krooni.

Siin ei ole objekti all mõeldud üksikeset, vaid ühest kohast esemete

ja ühel ajal varastatud ~~objektide~~ koguväärtus. Sellele lisaks loetakse objekti järgi raskeks varguseks ka hobusevargus, mis on viidud eri §-i arvestades selle tähtsust nii põllumajanduses kui ka teisel.

Kvalifitseeritud varguseks objekti järgi on arvatud ainult riigi pealetungi või kaitseabinõude vargus kahe lisatingimuse juuresolekul ja nimelt, kui nende abinõude vargus on äriajamiseks või kui vargus toimitakse kaitseväge hoiukohast.⁴⁶

46. KrS. § 549.

§ 7. Varguse klassifitseerimine toimimise aja järele.

Varguse toimimise aeg on ühiskonna kaitse seisukohast küllaltki olulise tähtsusega ja seepärast on seaduseandja siin klassifitseerimisel esile tõstnud ainult süüa raskendavad asj-olud. Vastavalt sellele on varguse toimimise aja järele vargused paigutatud kas raskete või kvalifitseeritud varguste liiki.

Vastavalt eeltoodule esinevad aja järele raskete vargustena õõsel toimitud vargused. Siingi peab jälle küsima, miks on metsavargust eraldi arvestatud? Mrtsavarguste juures on ajamomendile lisandatud ka isikute moment ja vastavalt sellele loetakse raskeks õõsel ja mitme isiku poolt toimitud metsavargus.

Kvalifitseeritud varguseks aja järele loetakse samuti õõsel toimitud vargus, kus juures siia on lisandatud ka koha moment ja nimelt elutsevast hoonest, kus juures elutsetava hoone all on mõeldud ka seesugust hoonet, kus varga teadmisel (subjektiivne moment) varguse ajal viibis inimene, kuigi tavaliselt seda hoonet inimelamuna ei kasutata. Seaduseandja on siin elutsetava hoone mõistet laiendanud ka igasugustele kõrvalhoonetele tingimusel, et need oleksid piiratud elumajaga ühise aiaga, mis sellega moodustab ühise õue. Ka sellisest õuest õõsel toimitud vargus loetakse kvalifitseeritud varguseks tingimusel, et oleks õue pühsemiseks kasutatud valevõtit või rikutud takistusi, nt.

rebitud lahti mõni aia post või isegi lipp.⁴⁷

47.KrS. § 550, Saarmann ja Matto, op.cit.lhk.282 ja 283.

Teiseks kvalifitseeritud varguse juhuks aja momendi järele loetakse ühiskondliku õnnetuse ajal toimitud vargus⁴⁸.

§.8. Varguse klassifitseerimine toimimise koha järele.

Mis puutub varguse klassifitseerimisesse süüteo toimimise koha järele, siis siin on seaduseandja kasutanud kõiki varguse liike, peale lihtvarguste, milliste all muidugi on mõeldud tavalist varguse sooritamist. Nii esineb privilegieeritud vargus metsast tingimusel, et oleks varastatud kas tuulemurtud puu või selle osa.

Raske vargusena esineb juht, kus metsast, mis on piiratud kas aiaga või kraaviga või mis on erilise kaitse all, sooritatakse vargus ja teiseks, kui vargus toimitakse raudteerongist. Siin arvestatakse kahtlematult esimesel juhul metsa kaitseks ettevõetud tõkkeabinõusid ja teisel juhul varavaldaja raskust tema valdusel oleva vara kaitseks.

Kvalifitseeritud varguste hulka loetakse koha järele: 1. vargus selleks lahti kaevatud hauast, 2. kaitseväe hoiukohast vargus ja 3. elutsetavast hoonest vargus öösel. Kaks viimast juhtu tingimustel nagu need on juba käsitatud eespool. Siin kohas võiks vahest ainult küsida, miks on seaduseandja võtnud erilise kaitse alla öösel sooritatud varguse suhtes eluruumid, kuna päeval ja nimelt ajal, mil inimesed olid sunnitud tööl

oleku tõttu eemal olema oma elukohast ja selle täiesti valveta jätma, on vargus nagu eelistatud olukorras.

§ 9. Varguse klassifitseerimine olukorra järele.

Mis puutub olukorras varguste toimimisel, siis on siin seaduseandja arvestanud ikkagi ainulterilisi olukordasid ja nende järele on siis vargused klassifitseeritud. Nii näiteks kuuluvad privilegieeritud juhtude hulka härmine häda, mille alla liigina esineb nn. vähetähtis metsavargus juhul, kui varastatud materjal on tarvitatud sõigu või veoabinõu parandamiseks.⁴⁸

Raskete varguste hulka loetakse juht, kus varastatud asjad olid kannatanule hädavajalikud kas otse toiduks või ülalpidamise teenimiseks.

Kvalifitseeritud varguste hulka loetakse sellevastu juba seesugused olukorrad, kus kannatanul oli võimata korralikult riisunud vara kaitsta või kus tema elu oli teatavasse hädasohtu asetatud, nagu öösel relvastatud varga poolt sooritatud vargus. Need juhud on kõik eespool juba kord käsitatud ja seepärast mina nende juures pikemalt ei peatu. Samuti on eespool käsitatud ka tegevuse küsimust, mispärast mina ka nende juures enam ei peatu, kuigi siin on lähtunud natuke erinevast seisukohast eelmisega võrreldes.

§ 10. Lõppmärkmeid.

Heitnud pildu eeltoodule selgub, et igapäevases elus ja ajakirjanduses nii sageli esinev ja kasutatav sõna "Vargus" ja "varas" omab kehtivas kriminaalseadustikus küllaltki värvi- küllust selleks, et seda küsimust pikemalt ja põhjalikumalt käsitada, kui see käesolevas võimalikuks on osutunud.

Käesolevas on mitmed küsimused üles kergitatud ainult kui lahendamata probleemid ja paljud teised on ainult linnulennult käsitust leidnud, mida kaugeltki ei saa veel lahenduseks nimetada. Juba kasutatudki kirjandusest on palju ainult osaliselt kasutatud. Kuid vaatamata kõigele sellele suudab käesolev töö loodetavasti siiski mõningaid selgitusi anda ja mis vahest veelgi olulisem on, tõsta esile lahendamata probleeme ja sellega manada esile uusi ja põhjalikumaid küsimuse lahendajaid.